

УДК 338.43

С. М. Калінчик,
генеральний директор НВП ТОВ "ВінМікс-Софт"
І. М. Алексєєнко,
к. е. н., керівник проектів НВП ТОВ "ВінМікс-Софт"
М. В. Калінчик,
д. е. н., професор, Дніпропетровська філія Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна"

ПРОБЛЕМИ СВИНАРСТВА УКРАЇНИ В СЕРЕДОВИЩІ СВІТОВОГО РИНКУ

S. Kalinchyk,
General Manager, "WinMixSoft" Ltd
I. Alekseenko,
Ph.D. in Economics, project manager "WinMix Soft" Ltd
M. Kalinchyk,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Chair of Economics
and Enterprise of International University of Human Development "Ukraine"

PROBLEMS OF UKRAINIAN PIG FARMING IN THE WORLD MARKET ENVIRONMENT

У статті розглянуто тенденції споживання населенням свинини та розвитку галузі свинарства в країнах світу, а також засади побудови стратегії досягнення високої ефективності її функціонування. Аналіз свідчить, що національну стратегію формує передусім раціональне використання земельних ресурсів, одержаної продукції (зернових культур) і на цій основі — високих показників репродукції стада та продуктивності свиней на відгодівлі. Перспективним напрямом України є використання світового досвіду розробки стратегій і організації виробництва, яка нині за технологічними параметрами відстає від країн Європи в 1,5—3 рази.

The article examines the trends in the population's consumption of pork and the development of the pig industry in the world, as well as the basis of building a strategy for achieving high efficiency of its operation. Analysis shows that the national strategy is formed primarily by the rational use of land resources, the received products (cereals) and, on this basis, high rates of reproduction of the herd and the productivity of pigs fattening. A promising direction for Ukraine is the use of world experience in strategies development and production organization, that now lags 1.5—3 times behind Europe in terms of technological parameters.

Ключові слова: споживання свинини, експорт-імпорт живих свиней, стратегія, екологічні обмеження, концентрація, програма відродження.

Keywords: pork consumption, export and import of live pigs, strategy, environmental restrictions, concentration, revival program.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Країни світу, в яких споживається свинина, побудували діяльність у цій галузі з урахуванням наявних власних природно-кліматичних ресурсів. Тільки в країнах з великим дефіцитом земельних ресурсів споживання яловичини на низькому рівні. Інші продукти — свинина і м'ясо птиці — виробляються із використанням імпортованих зернових ресурсів або імпорту м'ясних продуктів. Аграрні чиновники України будують стратегію на зовсім інших засадах — максимального експорту зернових ресурсів за наднизького рівня споживання м'яса українцями. Галузь свинарства зали-

шена на відкуп стихійним ринковим силам, унаслідок чого за всі роки реформування поголів'я свиней невпинно скорочується. За такої негативної тенденції щодо поголів'я свиней показники продуктивності тварин не досягають конкурентних параметрів світового ринку свинини. Розв'язання проблем у галузі свинарства — один із шляхів розвитку України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Незалежно від того, як, коли і що висвітлено в наукових публікаціях вітчизняними вченими,

Таблиця 1. Групування країн світу, населення яких споживає свинину, за рівнем забезпеченості ріллею у 2013 р.

Показники	Групи країн за чисельністю жителів на 100 га ріллі, тис. осіб								
	більше 1 тис	0,5-1	0,25-0,5	0,2-0,25	0,05-0,2	Україна	Всього		
Кількість країн	7	17	18	11	11	1	65		
Населення, млн осіб	1622	403	1038	629	273	45	4010		
Розораність земель, %	25,1	53,0	40,1	37,4	31,9	81,0	35,7		
Припадає на 100 жителів	с.-г. угідь, га	33,4	24,9	93,4	119,6	322,4	91,4	81,9	
	ріллі, га	8,4	13,2	37,4	44,8	102,7	74,0	29,3	
	поголів'я свиней, гол.	31,9	21,2	21,6	24,0	16,5	16,8	25,7	
	свинини, кг	виробництво	3,6	3,5	2,7	3,2	2,4	1,7	3,2
		експорт	21	245	258	362	288	10	177
		імпорт	87	119	124	86	326	264	118
	виробництво морепродуктів, кг	3893	4217	2090	1759	2577	500	2996	
	зерна, кг	виробництво	36076	38433	81542	97986	97899	139835	63167
		експорт	439	5190	16576	18750	39514	60667	11304
		імпорт	4022	9869	5677	5423	1838	326	5068
До виробництва зерна, %	експорт	1,2	13,3	20,1	18,9	40,0	43,7	17,7	
	імпорт	11,0	25,3	6,9	5,5	1,9	0,2	7,9	
На 100 га ріллі – експорт всього, тис. дол.	свинини	165	393	134	117	58	51	125	
	яловичини	37,2	33,9	23,7	24,6	23,3	20,6	30,3	
Споживання на 1 жителя, кг	яловичини	6,4	11,7	24,4	32,9	25,7	9,0	17,1	
	м'яса птиці	15,2	17,3	35,6	43,8	31,2	24,3	26,4	
	морепродуктів	35,2	25,4	20,3	18,9	19,8	17,0	26,6	

результати динаміки змін поголів'я, секторальних змін, переміщення поголів'я свиней практично лише в декілька сотень надвеликих підприємств тощо свідчать, що не важливо хто вів дослідження і про що писав стосовно цієї галузі. Результати діяльності свинарських господарств за основними показниками в 1,5—3 рази нижчі, ніж показники зарубіжних підприємств, які діють у конкурентному середовищі. Технологічні параметри добре досліджені ученими Інституту свинарства НААН, НУБІП, Інституту кормів НААН та деяких інших.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — виявити основні проблеми галузі свинарства на національному і галузевому рівнях.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ І ОБГРУНТУВАННЯ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Кожна країна світу має власну стратегію розвитку аграрного сектору економіки, яка відповідає її національним інтересам. Пов'язано це з обмеженістю деяких видів природних ресурсів передусім — земельних, водних і трудових. Забезпечення умов для раціонального поєднання цих ресурсів з урахуванням експорто-імпортних операцій в інтересах всього населення країн є основним завданням держав. Галузевий сегмент економіки, в нашому випадку — виробництво та споживання свинини, взаємопов'язаний з іншими проблемами використання природно-економічних ресурсів. Для встановлення контурів цих пов'язаних між собою проблем, нами відібрано 65 країн світу, де споживається понад 10 кг свинини на особу в рік. За цим масивом країн проведено їх групування за рівнем землезабезпеченості (табл. 1).

Дві перші групи країн, де проживає 4 млрд населення, мають найнижчий рівень забезпеченості ріллею (відповідно 0,084 і 0,132 га ріллі на 1 жителя, рівень розораності земель у межах 25—53%), поголів'я свиней у розрахунку на 1 жителя в 1,3—2 рази, виробництво свинини — вдвічі, а в розрахунку на 100 га площі зернових більше як у 10 разів перевищують показники України. Занадто відчутної обмеженості земельних ресурсів ці країни імпортують зерно й експортують свинину або живих поросят для дорощування й відгодівлі. Україна, навпаки, експортує зерно й імпортує свинину та морепродукти. Нагадаємо, що в технологіях виробництва зернових у розрахунку на 100 га ріллі припадає три середньорічних працівники, що рівноцінно річним затратам праці на утриманні 100 голів свиней. За розвитку галузі свинарства зростає зайнятість сільського населення в інтеграційному ланцюжку руху свинини до споживача (забій свиней, переробка, транспортування, зберігання, реалізація) та в первинній технологічній ланці — власне виробництво свинини, а також заготівля, зберігання органічних добрив, їх внесення або утилізація для одержання енергії.

Знову ж таки, в країнах із найнижчим рівнем землезабезпеченості споживання свинини в 1,6—1,8 рази перевищує цей показник порівняно з Україною, яловичини — на рівні України, а м'яса птиці — на 29—37% менше. Проте за рахунок у 1,5—2 рази вищого рівня споживання морепродуктів, ніж в Україні, вирішується проблема забезпеченості населення цих країн повноцінним і високоякісним білком. Велику рогату худобу м'ясних порід вирощують до стадії мармуровості (вкраплини жиру в м'ясі), що забезпечує балансування раціонів харчування населення за рівнем жирів.

Країни з вищим і високим рівнем землезабезпеченості, порівняно з попередніми групами, в розрахунку на одного жителя експортують в 3,3—3,7 рази менше зерна, ніж Україна. Тобто витрачають зерно на виробництво свинини, яловичини і м'яса птиці. Тому в них споживання м'яса птиці в 1,3—1,8, яловичини — 2,7—3,7 рази вище порівняно з Україною. Стратегія країн щодо імпорту зерна і експорту м'яса і, головне, — внутрішнього забезпечення населення якісними продуктами харчування, яка потребує зовсім іншої структури посівних площ у сівозмінах, забезпечує в розрахунку на 100 га ріллі у 2,5—8 разів вищі надходження від експорту всієї сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, ніж в Україні. За таких високих фінансових надходжень від експорту сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки фермерські господарства країн світу розвиваються з одночасним розвитком кооперації та запроваджують новітні технології, покращують структуру виробництва, що спрямована на забезпечення постійно зростаючих потреб населення в якісному продовольстві, стабільності й довготривалості фермерської діяльності.

У країнах, де упорядковано економічні відносини між учасниками інтегрованих виробництв, фермери урізноманітнюють свою господарську діяльність. До цього їх також змушують чинні й нові закони, які направлені на захист навколишнього природного середовища. Тому, наприклад, у Данії і Нідерландах таке законодавство обмежує розміри ферм за кількістю тварин і за кількістю гною (через високу концентрацію азоту і фосфору, які потрапляють у ґрунтові води), що планується внести на землях ферми. Видаються спеціальні ліцензії фермерам на утримання допустимої кількості тварин. В Європі хоч і розвинений ринок кормів (особливо комбікормів) практично відсутні великі свиноферми (відгодівельники — до 5—10 тис. голів) через екологічні обмеження. Усі проблеми починаються від надмірних обсягів органічних добрив. Законодавчо встановлено, що для одержання дозволу на будівництво відгодівельного комплексу на 23 тис. голів необхідно мати 1030 га землі тільки для вивезення гною [1]. Так, у Данії законодавство про охорону навколишнього середовища змушує фермерів дотримувати гармонічне співвідношення між поголів'ям тварин і розміром земельної ділянки. Не дозволяється, наприклад, тримати поголів'я понад 500 од. (одна одиниця — це 1 корова, 3 свиноматки, 30 забійних свиней або 2500 курчат на відгодівлі). Навіть господарства, у яких розмір ферми досягає 250 од. (наприклад, 7,5 тис. свиней на відгодівлі), підлягають ретельному екологічному контролю [2].

Саме законодавчі обмеження щодо кількості поголів'я на одній фермі та кількості допустимих обсягів органічних добрив, які можна внести в

сівозміні господарства, дали поштовх до міжнародної кооперації — експорту поросят живою масою 18—30 кг для відгодівлі на фермах інших країн. У 2013 р. основними експортерами поросят в абсолютному вимірі були Нідерланди — 10,9 млн голів, Данія — 10,4, Канада — 5, Німеччина — 3,2, Іспанія — 1,4 млн голів, а імпортерами стали Німеччина — 14,2 млн гол., Польща — 5,1, США — 5,0, Китай — 1,7, Португалія — 1,3, Бельгія — 1,2, Румунія — 1,1 млн голів. У відносному вимірі (на 100 жителів) рейтинг країн за рівнем імпорту поросят для подальшої відгодівлі та забою був таким (табл. 2).

Усі країни, задіяні в міжнародному поділі праці, формують різну ступінь диверсифікації виробництва (відтворення стада, експорт підсвинків, репродукція відгодівельного молодняку, відгодівля, експорт свинини, кормовиробництво розподілені між окремими країнами й окремими підрозділами господарств) та мають високий рівень споживання свинини. Практично всі вони як імпортують, так і експортують поросят. Така міжнародна кооперація досить ефективна, бо країни-експортери поросят до цього вклали великі кошти в модернізацію репродукторів, досягли успіхів у генетичному покращенні племінних тварин, одержанні високопродуктивних тварин материнських і батьківських гібридних ліній з кінцевим результатом — одержання гібридних підсвинків живою масою 18—30 кг, відгодівля яких стає запорукою успіху фермерської діяльності. У кожній з найбільш розвинених в ЄС країн (Німеччина, Іспанія, Франція і Польща) кооперація побудована на контрактній системі відгодівлі свиней на забій. В основі успіху, поряд із розвитком комбікормової промисловості, інтенсифікації виробництва та збільшенням попиту на внутрішньому ринку, лежать саме контрактна система відгодівлі свиней на забій та кооперація. У Франції, Іспанії тощо великі підприємства (виращують або купують поросят в інших країнах) здають поросят в оренду фермерським господарствам, забезпечують кормами, надають ветеринарні послуги тощо [3].

Наслідком такої кооперації є швидка адаптація до ринкових змін, зниження виробничих витрат та підвищення ефективності виробництва свинини. Ціни на живих свиней визначаються витратами на основні технологічні ресурси (корми, енергія) та попитом на м'ясо і коливаються в межах 100—140 дол. США за одного підсвинка живою масою 18—30 кг. Підвищення доходів населення з відповідним зростанням попиту на внутрішньому ринку на пісню свинину, досягнення генетики, розвиток комбікормової промисловості, з одного боку, і обмежувальні екологічні нормативи вирощування та відгодівлі свиней — з іншого, спонукатимуть країни з розвиненим свинарством й надалі експортувати високопродуктивних поросят в інші країни, де нижчі досягнення в се-

Таблиця 2. Рейтинг країн світу за обсягами імпорту живих свиней та показники ринку свинини, 2013 р.

№ п/п	Країна	Припадає на 100 жителів						Припадає зерна на 100 жителів, кг			
		живих свиней, голів			свинини, кг			виробництво	експорт	імпорт	споживання
		імпорт	експорт	поголів'я	експорт	імпорт	споживання				
1	Німеччина	17,6	3,99	34	993	165	5320	59187	17044	10896	11408
2	Люксембург	16,2	19,1	16	54	285	4221	30556	19248	25661	11929
3	Польща	13,3	0,28	29	343	342	4570	73695	10561	3347	15094
4	Португалія	12,7	1,87	19	160	179	3843	13164	1330	30940	13614
5	Бельгія	10,3	8,12	59	844	153	3846	27413	20246	70407	12337
6	Хорватія	8,66	1,19	26	11	657	4308	75233	13090	2654	12197
7	Словаччина	8,03	11,8	12	41	336	3192	62879	20105	4734	13895
8	Литва	7,44	12,6	27	345	701	4656	155461	85166	10996	15386
9	Угорщина	7,01	9,10	30	597	353	3506	138101	53825	3432	11497
12	Нідерланди	5,39	65,1	73	818	235	3623	10372	9615	64634	8858
15	Латвія	3,78	8,28	18	165	604	3579	98899	67257	18469	12476
19	Іспанія	1,58	3,05	55	801	47	4942	55016	3100	21319	10701
28	Україна	0,51	0,00	17	10	264	2059	139835	60667	326	13862
31	Франція	0,24	1,05	21	148	327	3328	106009	52667	2877	12812
37	Данія	0,10	184,7	215	6437	730	2489	160867	28063	15626	13122
58	Канада	0,00	14,1	37	2098	341	2276	184769	70679	4801	11921
63	Естонія	0,00	11,9	28	626	1170	2879	74321	36832	10946	12803
144	Ірландія	0,00	10,0	33	1359	355	3211	51247	2450	31885	12481

Джерело: розраховано за даними ФАО.

лекції або ж варіант імпорту поросят більш ефективніший порівняно з вирощуванням власних тварин за іншими ознаками, наприклад, нижча собівартість їх вирощування.

Україна з надвисоким виробництвом зерна в розрахунку на одного жителя на фоні розвинених країн світу скидається на новачка, що ще не визначився. Замість виробництва свинини, експорту й досягнення високого рівня її споживання маємо імпорт свинини та чемпіонський обсяг експорт зерна в розрахунку на жителя країни. Замість підвищення ефективності галузі свинарства в Україні всі зусилля профільного міністерства спрямовані на якнайшвидший експорт основ-

ного її технологічного ресурсу — зерна. Якщо проаналізувати результати діяльності галузі свинарства, то тут безліч проблем національного масштабу (табл. 3).

Якщо в 2009 р. на 17 комплексах потужністю понад 20 тис. голів утримувалося 25,5 % свинопоголів'я сільськогосподарських підприємств (0,5 % до кількості всіх підприємств), то вже через 6 років (2015 р.) на 23 комплексах — 49,3 % (1,3 %), або майже вдвічі більше. При цьому за 6 років кількість підприємств, які займаються галуззю свинарства, зменшилася більш, ніж удвічі (від 3613 у 2009 р. до 1736 у 2015 р.). Якщо такими темпами змінюватиметься структура підприємств за фізичними

Таблиця 3. Групування сільськогосподарських підприємств України за рівнем концентрації поголів'я свинопоголів'я

Групи за концентрацією поголів'я в 1 господарстві, тис. гол.	Кількість господарств		Поголів'я свиней, тис. гол.		Комерційна собівартість 1 т, грн.		Ціна реалізації 1 т, грн.	
	2009	2015	2009	2015	2009	2015	2009	2015
Виробили – не реалізували	320	116	72	84	0	0	0	0
більше 100	0	6	0	874	0	20417	0	26519
50-100	3	5	195	340	10926	20824	15044	25594
20-50	14	12	385	372	12019	22159	13692	24575
10-20	18	23	243	330	11806	21543	13768	24442
5-10	30	46	211	325	11507	22445	14065	24756
2,5-5	62	76	215	263	12388	21801	13344	23992
1,5-2,5	90	86	171	164	13136	22397	13870	22296
1,0-1,5	137	99	166	121	12539	22484	14087	22154
0,75-1,0	128	81	111	70	13526	24248	14059	23595
0,5-0,75	225	161	135	100	13516	24806	14225	22094
0,25-0,5	520	270	186	97	15298	26208	14534	22005
0,1-0,25	803	360	130	60	17712	28433	14639	21691
0,05-0,1	460	188	33	14	18952	29236	14651	20576
0,025-0,05	317	112	12	4	21358	31604	15518	20913
до 0,05	405	75	5	1	20539	34127	14071	17980
Не виробили – реалізували	81	20	0	0	14164	25960	11930	25263
Всього	3613	1736	2269	3218	12540	21895	14054	24681

Джерело: розраховано за даними статистичної форми 50-сг за 2009 і 2015 рр.

розмірами, то вже ближчим часом майже все поголів'я свиней утримуватиметься лише на потужних свинокомплексах, а галузь свинарства буде згорнуто в 3600 підприємствах. У 2009 р. у цілому галузь свинарства спрацювала прибутково (рівень рентабельності 12,1%), але збитковими були 80,4% сільськогосподарських підприємств, а у 2015 р. їх частка зросла до 90,3% (рівень рентабельності 12,7%). Прибутковими у 2009 р. були 707 підприємств (19,6%) фізичним розміром понад 0,5 тис. голів, то у 2015 р. — лише 168 підприємств (9,7%) з концентрацією поголів'я свиней більше 2,5 тис голів у підприємстві.

Вартість поросят і витрати на корми — дві основні статті витрат на відгодівлі свиней. Для того, щоб ці витрати окупилися, необхідно забезпечувати високу продуктивність свиней на відгодівлі. У 2015 р. прибуткові сільськогосподарські підприємства, які виробляють свинину (168 підприємств, або 10% від загальної їх кількості), досягли добового приросту живої маси на рівні 0,497 кг, а збиткові — 0,332 кг. Збитковість галузі в підприємствах, які утримують свиней, окрім низької продуктивності тварин пов'язана саме з низькою ефективністю відтворення стада (табл. 4).

У 2015 р. в Україні сільськогосподарські підприємства у середньому одержали 2015 поросят від 100 основних свиноматок, що у 1,5 рази менше, ніж у країнах Європи та низькою як для ринкових умов продуктивністю свиней на відгодівлі (0,482 кг за добу проти 0,8—1 кг в Європі).

У підприємствах з високою концентрацією поголів'я свиней (прибуткові господарства) рівень продуктивності вдвічі нижчий, ніж на багатьох фермах Європи. Наприклад, у Франції — одного з найбільших виробників свинини (після Німеччини та Іспанії), 2/3 ферм утримують 200—400 свиней, але продуктивність тварин на відгодівлі становить 0,8—0,9 кг за добу. У Німеччині на свинофермі на 1200 відгодівельних місць, на яку припадає 130 га землі, закуплені з репродукторних ферм поросята на відгодівлі досягли 975 г середньодобових приростів живої маси [4]. Навіть ферми на 6000 голів свиней можуть кооперуватися з фермами-репродукторами або з урахуванням тенденцій зміни цін на підсвінків побудувати власні приміщення для маточників.

В останні 10—15 років в Україні спостерігалася чітка закономірність: роздрібні ціни на свинину на ринках міст країни в 2—5 разів перевищували рівень закупівельних цін живої маси свиней у забійній вазі. Тобто тільки транспортування, оброблення туші й роздрібний продаж приносили

Таблиця 4. Групування сільськогосподарських підприємств за виходом поросят на 100 основних свиноматок у 2015 р., голів

Групування сільськогосподарських підприємств за виходом поросят на 100 основних свиноматок, голів	Кількість підприємств		Одержано приплоду	
	одиниць	у % до загальної кількості	тис. голів	у % до загальної кількості
До 599	529	26,3	58,8	1,1
600 – 799	251	12,4	85,0	1,6
800 – 999	219	10,9	108,6	2,0
1000 – 1199	209	10,4	133,5	2,5
1200 – 1299	94	4,7	111,7	2,1
1300 – 1399	77	3,8	47,9	0,9
1400 – 1499	68	3,4	245,8	4,6
більше 1499	567	28,1	4571	85,2
Усього	2014	100	5362	100

Джерело: дані Державної служби статистики України.

значні прибутки, тоді як найвитратніша частина в інтеграційному ланцюгу — власне виробництво — приносило для 80—90% сільськогосподарських підприємств тільки збитки. Переробні підприємства також домінували над виробниками в ціноутворенні, особливо коли імпортували так зване сепароване м'ясо (м'ясні відходи) за ціною, в кілька разів нижчою від реалізаційних цін за якісне м'ясо для первинних виробників свинини. В деякі періоди (2008—2015 рр.) імпорт такої свинини досягав 40% до обсягів її споживання населенням України. У світі вже давно взаємозалежні галузі, які формують продовольчий ринок, регулюються контрактними угодами, різними комітетами, професійними і міжпрофесійними організаціями, асоціаціями тощо. За такого регулювання всі учасники інтегрованого виробництва одержують однаковий рівень рентабельності, а тому галузь свинарства розвивається й десятиліттями, як в Україні, не занепадає.

І ось, за 26 років реформування у 2015 р. порівняно з 1990 р., коли кількість поголів'я свиней в Україні зменшилася в 2,7 рази, згадали, що переробникам свинини і її виробникам необхідно сидати за стіл переговорів. Це вже тоді, коли не залишилося що переробляти. На вітчизняних фермах все знищується. Консенсус будуть шукати 6 червня 2017 р. на ІХ Міжнародному конгресі "Прибуткове свинарство" [5]. Проте на переробні підприємства надходить лише 40% реалізованої свинини. Великі її обсяги закуповують супермаркети, ресторани тощо. На роздрібних продовольчих ринках також реалізується свинина за цінами, які до 5 разів вищі ніж закупівельні. Таку проблему, як гармонізація взаємовідносин учасників ринкової взаємодії, слід розпочинати вирішувати з аналітичних розрахунків і встановлення параметрів як якості свинини, так і продуктивності свиней та витрат ресурсів. Потім необхідно розрахувати нормативні витрати на транспортування, переробку, зберігання і торгівлю. Витрати на технологічні ресурси, рівень цін на які зростає і формується за межами підкомплексу з виробництва свинини, може компенсувати держава. Але

головне — визначити, якою має бути конструкція галузі свинарства. Дрібні підприємства з відгодівлі свиней (до обгрунтованого наукою рівня концентрації тварин на одному підприємстві) взаємодіють із репродукторами або ж окремі великі господарства закупають порослят за кордоном і поставляють дрібним. Як будуть побудовані послуги комбікормової промисловості, ветеринарної служби і якими темпами зростатиме продуктивність тварин? Ускладнені взаємовідносини регулюватиме ринок, як наразі сподіваються молоді реформатори, чи будемо вчитися в європейських країнах як це робити?

Якщо нічого не змінювати, то за існуючої динаміки зникнення свинарства в 90 % підприємств може завершитися до 2025 р. Залишаться декілька десятків великих свинарських комплексів, функціонування яких не відповідає жодному екологічному нормативу. Наприклад, на землях комплексів, які утримують понад 100 тис. голів свиней, у радіусі до 5 км концентрація фосфору в ґрунтах полів у 10 разів перевищує допустиму норму. План будівництва таких підприємств в Європі за результатами екологічного аудиту було скасовано на стадії їх проектування. У нас вони вже майже півстоліття функціонують і будь-яких проблем чиновники в цьому не вбачають. І це може тривати, поки всі підземні води України або величезних регіонів не забрудняться хімікатами. Тоді наша країна змушена буде імпортувати питну воду, як країни Близького Сходу, які завозять воду з Туреччини. Але в цих країнах існує природний дефіцит води.

За всі роки реформування з незмінною тенденцією до знищення поголів'я свиней і переміщення залишків тварин лише до надвеликих підприємств, функціонування яких не відповідає будь-яким екологічним нормативам, ніхто й ніколи не вбачав жодної проблеми в галузі свинарства. Навіть тепер, коли споживання українцям свинини зведено до мінімуму, чиновники звітують про величні досягнення в експорті зернових та олійних культур.

ВИСНОВКИ

Викладене дає підстави стверджувати про наявність великої низки проблемних запитань. Зрозуміло, що настав час терміново розробити науково обгрунтовану програму відродження галузі свинарства. Передусім це стосується ефективної організації репродукції порослят, визначення потужності репродукторних підприємств і зони обслуговування ними дрібних відгодівельних підприємств. З цією метою доцільно залучити іноземні інвестиції для організації функціонування таких репродукторів. Ще складнішу програму необхідно розробити щодо справедливого розподілу кінцевої ціни між учасниками інтеграції. Відповідно свинина в торговельній мережі стане

доступною для всіх верств населення України. Безперечно, необхідно змінити й вектор торговельної міжнародної діяльності — скоротити експорт зерна та збільшити експорт свинини. У конкурентній боротьбі засобами більш вдалої організації знайти таку експортну нішу, яка забезпечить ефективнішу діяльність свинарських господарств. Основою цієї ефективності має бути налагоджена система відтворення стада на ґрунті міжгосподарського поділу праці та досягнення високих рівнів продуктивності свиней на відгодівлі. Але ці проблеми розглянемо в наступних статтях.

Література:

1. Беяничев С.А. "Европейский опыт строительства свиноккомплексов — в Россию!" [Электронный ресурс] / С.А. Беяничев. — Режим доступа: <http://www.jarvis-russia.ru/artlpg.php?id=2>
2. Зеленые свидетельства датских фермеров [Электронный ресурс]. — Режим доступа: — <http://www.z zr.ru/archives/jivotnovod/2003/02/article3.htm>
3. Лукманн О.Ю. Тенденции развития свиноводческого сектора Евросоюза [Электронный ресурс] / О.Ю. Лукманн, Тильман Бекер. — Режим доступа: <http://farmanimals.ru/articles/109/3405/>
4. Шнипп Ф. Использовать корма более выгодно: перевод Е. Бабенко [Электронный ресурс] / Ф. Шнипп. — Режим доступа: <http://soft-agro.com/svini/ispolzovat-korma-bolee-vygodno.html>
5. Производители и переработчики свинины сядут за стол переговоров [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.ukragroconsult.com/news/proizvoditeli-i-pererabotchiki-svininy-syadut-za-stol-peregovorov>

References:

1. Beljanichev, S.A. (2007), "European experience in the construction of pig complexes — in Russia!", available at: <http://www.jarvis-russia.ru/artlpg.php?id=2> (Accessed 10 June 2017).
 2. Zhivotnovodstvo Rossii (2003), "Green evidence of Danish farmers", available at: <http://www.z zr.ru/archives/jivotnovod/2003/02/article3.htm> (Accessed 10 June 2017).
 3. Lukmann, O. Ju. and Beker, T. (2012), "Trends in the development of the EU's pig sector", available at: <http://farmanimals.ru/articles/109/3405/> (Accessed 10 June 2017).
 4. Shnipp, F. (2015), "Use feed more favorably", available at: <http://soft-agro.com/svini/ispolzovat-korma-bolee-vygodno.html> (Accessed 10 June 2017).
 5. UkrAgroConsult (2017), "Producers and processors of pork will sit at the negotiating table", available at: <http://www.ukragroconsult.com/news/proizvoditeli-i-pererabotchiki-svininy-syadut-za-stol-peregovorov> (Accessed 10 June 2017).
- Стаття надійшла до редакції 15.06.2017 р.